

DIDACTIEF

Schrijven voor publiek

www.didactiefonline.nl

Didactief brengt onderzoek en praktijk dichterbij elkaar door:

- de resultaten van onderzoek in begrijpelijke taal op te schrijven
- scholen en onderzoekers met elkaar in contact te brengen
- discussie en debat in maandblad en op website
- de Didactief-reeks

Vuistregel 1

bedenk **wat** je wilt vertellen:

Vat in 1 zin je
boodschap
samen

Vuistregel 2

bedenk voor **wie** je schrijft: hoe verleid je juf Roos en meester Verbraak?

Vuistregel 3

Denk onder het schrijven aan je lezer

Zo dwing je jezelf om
duidelijk te formuleren en
waar nodig **uitleg** te geven

PRIKKELENDE INTRO

- Verleiding
- Aandacht trekken
- Nieuwswaarde
- Niet volledig

Veronderstel niet te veel voorkennis bij de lezer

Niet zo:

Zoals Braakhekke (2008) al eerder heeft aangetoond is schoolverzuim gerelateerd aan bevolkingsdichtheid.

Maar zo:

In de jaren zeventig ontdekte de Utrechtse hoogleraar Braakhekke dat stadskinderen meer spijbelen dan kinderen op het platteland.

VERMIJD WETENSCHAPPELIJK JARGON

Niet zo:

*Belangrijke
schooleffectiviteitskenmerken zijn
leiderscapaciteiten van het schoolhoofd en
teamgeest.*

Maar zo:

*Wat maakt de ene school effectiever
dan de andere? Belangrijk is dat het
schoolhoofd goed leiding kan geven en dat er
een goede teamgeest is.*

Maak het menselijk

Niet zo:

Uit het onderzoek dat het Onderwijsonderzoeksinstituut uitvoerde naar de uitoefening van managementtaken door schoolleiders in het primair onderwijs komt naar voren dat negentig procent van de schoolhoofden in het primair onderwijs kampt met het adequaat vervullen van zijn managerstaken. Tachtig procent zoekt de oorzaak in de gebrekkige opleiding. Twintig procent wijdt het falen aan een persoonlijk tekort schieten.

Maar zo:

Toen ik schoolhoofd werd, moest ik opeens alles kunnen. Vergaderingen leiden, personeel aantrekken en beoordelen, het budget beheren. Ik heb het met vallen en opstaan moeten leren', vertelt schoolhoofd Jan van Buisen uit Assen. Hij is niet de enige. Negentig procent van zijn collega's kan de managerstaken niet aan. Een op de vijf falende schoolhoofden ziet zichzelf als belangrijkste oorzaak van zijn falen.

Gebruik positieve formuleringen

Niet zo:

Een niet onbelangrijk deel van de docenten is niet ontevreden met zijn collega's.

Maar zo:

Veel docenten zijn tevreden over hun collega's.

Gebruik de **actieve** vorm

Niet zo:

De effectiviteit van een leesaanpak kan zichtbaar gemaakt worden door wekelijks een toets af te nemen.

Maar zo:

Leraren kunnen kijken of hun leesaanpak effectief is door leerlingen wekelijks een toets te laten maken.

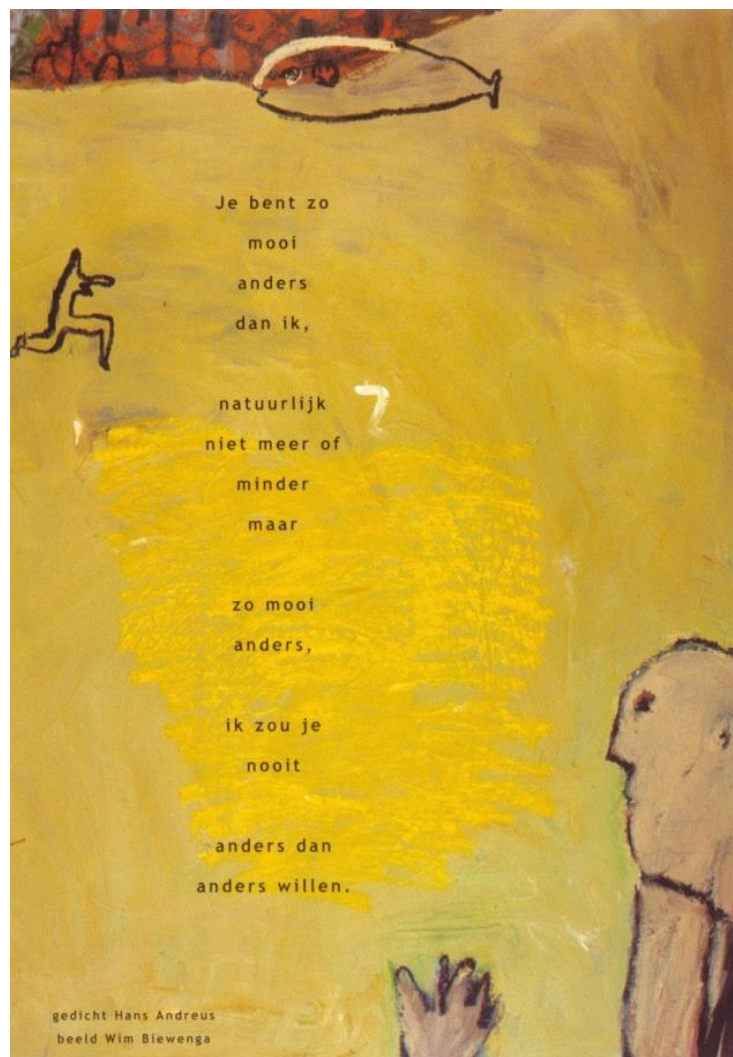
Schrap lege woorden en stopwoordjes

Niet zo:

*Het is dan ook wel duidelijk
dat in feite de leraren toch
wel hun best doen, ondanks
het feit dat de resultaten
nogal pover zijn.*

Maar zo:

*De leraren doen hun best,
ondanks de magere
resultaten.*

Vermijd
eindeloze
nuances

Het streven naar

volledigheid staat

haaks op

leesbaarheid.

Benut kaders

- Achtergrond-informatie
- Uitleg
- Handige tips
- Top 3

tekst Kees Broekhof & Susan de Swart
beeld Shutterstock

woordenlijst van *Het Posterproject* kan bij de selectie van woorden als leidraad worden gebruikt (als pdf te downloaden via CED-groep.nl).

Woordfabriek

Een probleem met het leren van nieuwe, abstracte woorden die je buiten de klas weinig tegenkomt, is dat leerlingen de woorden snel vergeten of dat hun woordkennis oppervlakkig blijft. Dit probleem wordt aangepakt door het programma *Word Generation* (ontwikkeld door Harvard University), dat mikt op diepe kennis en een actieve beheersing van schooltaalwoorden. Het programma biedt elke week vijf schooltaalwoorden rond een maatschappelijk onderwerp, zoals de opwarming van de aarde of klonen. De woorden komen gedurende de week in verschillende lessen en op verschillende manieren aan bod en door die wisselende contexten leren leerlingen verschillende betekenisaanvues van de woorden kennen. De eerste evaluaties van *Word Generation* zijn positief en het programma is nog steeds volop in ontwikkeling op scholen rond Boston.

Onderzoeksbureau Sardes heeft deze aanpak vertaald naar de Nederlandse situatie onder de titel *De Woordfabriek*. Bij verschillende thema's zijn lessenseries ontworpen, met per thema niet vijf, maar tien woorden om aan te leren. Bij het thema 'Nieuws: leuk of serieus?' zijn dat bijvoorbeeld de woorden 'demonstreren', 'selecteren', 'de invloed', 'veroordelen', 'het standpunt', 'zelden', 'uitsluitend', 'dergelijk', 'neutraal' en 'het individu'. Hieromheen lezen leerlingen een tekst, voeren ze een debat en maken ze een informatieverwerkings-, reken- en schrijfpoddracht. Sardes heeft drie essenseries (Nieuws, Dierproeven, Robots) laten uitvoeren door drie basisscholen in groep 7 en 8. De leerlingen kregen vooraf en na afloop een toets om hun passieve kennis van de dertig geselecteerde woorden te meten. Driekwart van de in totaal 104 leerlingen scoorde hoger op de natoets. De gemiddelde vooruitgang die de leerlingen

hadden geboekt liep op tot veertig procent. Overigens lagen de scores op de begintoets aan de hoge kant, wat erop duidt dat de woordselectie voor deze groep op een te laag niveau lag. De betrokken leerkrachten waren positief. Ze vonden dat de woorden goed werden ingeslepen, doordat ze gedurende de week terugkeerden in verschillende vormen en contexten. Door de verschillende werkvormen leerden de leerlingen bovendien meer dan alleen nieuwe woorden. Zoals leerkracht Janske Hogewoning vertelt: 'Tijdens een debat leren de kinderen ook om zich goed uit te drukken en om zich in te leven in andermans standpunt.' Het materiaal van *De Woordfabriek* is met succes gebruikt in de zomerschool van Utrecht. Sardes ontwikkelt momenteel nieuwe lessenseries en gaat samen met de universiteiten van Utrecht en Harvard een grootschaliger evaluatieonderzoek uitvoeren. Leerkrachten die zelf alvast wat lessen willen uitproberen kunnen het thema 'Nieuws: leuk of serieus' en de handleiding erbij downloaden van de Sardes-website. ■

Kees Broekhof is taalkundige en werkt bij Sardes. Susan de Swart was als stagiair bij Sardes betrokken bij het onderzoek naar De Woordfabriek.

Schooltaal komt
niet vanzelf aan
bod

Aan de slag met schooltaal

Voor wie zelf aan de slag wil met schooltaalwoorden in de klas zijn hier enkele praktische tips:

- selecteer per tekst maximaal 2 schooltaalwoorden
- schrijf de woorden op het bord
- leg de woorden kort en krachtig uit, met sterke voorbeelden
- benoem ook andere vormen van het woord: naast 'onderzoek' ook 'onderzoeken' en 'de onderzoeker'
- laat enkele leerlingen andere voorbeelden geven waarin het woord gebruikt wordt
- laat de leerlingen de woorden en hun betekenissen opschrijven, eventueel met een voorbeeldzin
- leg voor jezelf vast welke woorden je hebt behandeld
- kom geregeld op deze woorden terug

DIDACTIEF

OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

Bea Ros (wetenschapsredacteur)

ros@didactiefonline.nl

06 108 158 87

Monique Marreveld (hoofredacteur)

marreveld@didactiefonline.nl

06 206 120 70

www.didactiefonline.nl

Twitter @DidactiefOnline

Facebook DidactiefOnline

Instagram Didactiefonline

